

#20-21

(956)

28 шілде

2023 жыл

ГАЗЕТ 2005 ЖЫЛДЫҢ 7 ҚАҢТАРЫНАН ШЫҒА БАСТАДЫ

JAS QAZAQ

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ЭЛЕКТРОНДЫҚ ГАЗЕТИ

ISSN 2074-899X

9 772074 899002

@jasqazaqnews

vk.com.jasqazaq

Jasqazaq

Жас қазақ

jasqazaq.kz

jasqazaqkz

БАҒДАТ МУСИНШЕ «НОУ-ХАУ»:

WI-FI-ҒА ҚОСЫЛЫП, ИНТЕРНЕТТІ ҮНЕМДЕҢІЗ!

БІЛМЕЙ ЖҮР ЕКЕНБІЗ, БҰЛ ИНТЕРНЕТ ДЕГЕНІҢ ДЕ ТАУСЫЛЫП ҚАЛАТЫН ДҮНИЕ ЕКЕН. ЦИФРЛЫҚ ДАМУ, ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ АЭРОҒАРЫШ МИНИСТРЫ БАҒДАТ МУСИН «КҮНДІЗ-ТҮНІ ҒАЛАМТОРДАН ШЫҚПАЙТЫН» ҚАЗАҚСТАН ЖҰРТЫН ОСЫЛАЙ ДЕП ҚОРҚЫТЫП ҚОЙДЫ. ШЫНЫМЕН-АҚ, ЖАТСА ДА, ТҰРСА ДА АЙФОН-СМАРТФОНҒА «ЖАБЫСЫП» ҚАЛҒАН КӨПШІЛІК ҮШІН ИНТЕРНЕТТІҢ ӨШУІНЕН ҚОРҚЫНЫШТЫ ЕШТЕҢЕ ЖОҚ (БЫЛТЫРҒЫ ҚАҢТАРДЫ ЕСКЕ ТҮСІРІҢІЗ).

(Бұл туралы 3-беттен оқыңыздар)

▼ BRENT \$83.42

▼ USD 444,5 T

▼ EUR 488.5 T

▼ RUB 4,85 T

БІЗДІҢ ҚОҒАМДА ЖАМАН БІР ҚҰБЫЛЫС ПАЙДА БОЛДЫ. ЖҰМЫСЫН ЖАП-ЖАҚСЫ АТҚАРЫП, ТЫП-ТЫНЫШ ОТЫРҒАН БАСШЫҒА ҚАРСЫ КЕНЕТТЕН ШАБУЫЛ БАСТАЛАДЫ. ОНДАЙДА «СЫНЫҚҚА СЫЛТАУ» ДА ТАБЫЛА КЕТЕДІ ҒОЙ. БИЫЛ, МӘСЕЛЕН, ПРЕМЬЕР-МИНИСТРДЕН БАСТАДЫ, ӘРМЕН ҚАРАЙ ЖЫЛЫСТАП МИНИСТРЛЕРГЕ ОЙЫСТЫ. ҚАЗІР БҰРЫШТА БҰҒЫП, ПӘЛЕ-ЖАЛАСЫН ҚАРША БОРАТАТЫН ТОПТАРДЫҢ НАЙЗАСЫНА ӘКІМДЕР ІЛІГЕ БАСТАДЫ.

ӘКІМГЕ ШАБУЫЛДЫҢ АСТАРЫНДА НЕ ТҰР?

Алматы мен Шымкент сияқты мегаполистердің әкіміне қарсы ақпараттық шабуыл еш толастаған емес. Тек кемшілік іздейтін, кейде жақсыны жасырып, жаманды асыратын блогер немесе ботоферманың арқасында жайлы да майлы орынға көз тіккен тапсырыс берушілердің тұратыны белгілі. Содан шығар, Әйтеневке әбден шүйліккендер енді Досаевқа ойысты. Алдымен «сойқан пост» жазды. Одан түк шықпаған соң петицияға жүгініп, әкімнің отставкаға кетуін талап етті.

Ерболат Досаев Алатау ауданы тұрғындарымен кездесуде қол жинағыштарға жауап берді. «Бұл жерде ботофермалар білек сыбанып жұмыс істеп жатқан сияқты. Петицияны көрдім. Ол жерде

кейбіреулердің кім екені, аты-жөні, жеке сәйкестендіру нөмірі жазылмаған», – деді. Ол Алматы сияқты алып шаһардың жанды организм екенін, күн сайын бір мәселе шығып отыратынын жасырмайды. Сол себепті, қала тіршілігіне қатысты тұрғындардың ой-пікірін қашанда маңызды. Дегенмен әкім өзін осы қызметке Мемлекет басшысы тағайындағанын, қызметіне де Президент баға беретінін мәлімдеді.

Ақтөбе облысының әкімі Ералы Тоғжанов та қарша бораған сөздің астында қалды. Ютуб-каналда жаңбырдан кейінгі саңырауқұлақтай қаптаған каналдың біреуін жүргізетін Асхат Ниязов деген журналист облыс әкімдерінен жауап алғанды жүдә жақсы көреді. Бұл жолы таңдау Ақтөбе облысының әкіміне түсіпті. Қазақша сөйлемейтін Ниязов сұрақты орыс тілінде қояды. Тоғжанов оған қазақша жауап береді. Содан кейін облыс әкімі: «Ақтөбеде біз тек қазақ тілінде сөйлейміз. Орысша сұрақтың бәріне қазақша жауап бердім. Неге сен қазақ тілінде сөйлемейсің?» – деп қарсы сұрақ қояды. Ниязов оған: «Мен қазақ тілін білмеймін. Қазақстанда тумадым» деп ақталады. Қазақша үйренуге уәде береді.

Ал содан кейін басталды! Әншейінде қазақ тілін білмейтіндерді жүндейтін аудитория кенеттен журналисті жақтай қалды. Ниязовты ақтап, Тоғжановты даттайтын мақала әжептәуір атағы бар бірнеше порталда жарық көрді. Досаевқа қарсы жасырын жұмыс жүргізетін ботоферма сияқты емес (кім біледі, олар да шексіз ғаламторда іске кіріскен шығар), кейбір БАҚ ашық кетті. «Қазақша неге сөйлемейсің» деген әкімді жерден алып, жерге салды. Соған қарап, өзіміз сынап жүрген Батыстың «екіжүзді стандартын»

біздегі белсенділер де меңгерген бе дейсің.

Ел алдында жүрген облыс басшысының ел алдында сайрайтын журналистің қазақша сөйлеуін талап еткені орынсыз ба?

Қазақстанға көшіп келгеніне биыл он жыл болған журналистің осы кезге дейін қазақша үйренбей жүргені орынды ма?

Оған қазылық айтатын біз емес.

Бірақ жұмысын тәп-тәуір жүргізіп отырған әкімдерге тасадан тас жаудырып, аяқтан шалғанды тоқтататын кез келді! Қызметінен алып тастаса, бүгінгі басшы бастаған істі ертеңгі әкім аяғына дейін жеткізбейді. Зардабын тартатын баяғы қара халық.

Талап ТІЛЕГЕН

(Басы 1-бетте)

Біле білсеңіз, «Қазақстан жұртының ғаламтордан шықпайтыны» туралы пікір дәл сол Мусинге тиесілі. Өткенде елдегі саусақпен санарлық провайдерлердің бағаны көтеруіне жол ашып бергендей болған («біздегі тариф өте арзан, бұл салаға инвестиция керек» дегені жол ашқаны емей немене?) Мусин мырза осы аптада қалың бұқараны тағы да шалқасынан түсірді. Бұл жолы ол интернетті үнемдеуге үндеу тастады.

«Қазақстандықтардың 15-20 гигабайт ақпаратты тұтынып үйренгені түсінікті. Дегенмен үнемдейікші. Мобильді интернет

жағдайда БАҚ арқылы хабарлауын міндеттейміз. Мұны бірге істейік, мен – дайынмын».

Дайын болғаны сонша, Бағдат Мусин интернет операторларына жыл соңына дейін 4 млрд теңге айыппұл салуға уәде берді. Қане, осы арада «Миллион кімге бұйырады» ойнатып жіберейік: әлгі 4 млрд айыппұл кімнің қалтасына салмақ салады? Жауапты таңдаңыз: А) Мемлекеттің; Ә) Провайдердің; Б) Тұтынушының; В) Бағдат Мусиннің.

Тағы да министрдің сөзіне құлақ түрейік: «Айыппұлдар өте төмен болған кезде операторлар одан қорықпайтын. 2020 жылы біз 100 млн теңгеге дейін ғана айыппұл жазып бергенбіз. Ал биыл жарты жылдың өзінде 1,5 млрд теңгенің айыппұлын жаздық. Жыл аяғына дейін 4 млрд теңгедей болады, мен уәде беремін. Бұл – олардың қалтасына айтарлықтай салмақ. Сондықтан олар ойланып, белгілі бір нақты шаралар ұсына бастады». Оның пікірінше, айыппұлды көтерген соң операторлар да тарифті өсіреді

деген түсінік шындыққа сай емес. «Айыппұлды көтеріп едік, олар сапаны көтеру керектігін түсінді», – дейді. Бірақ тұтынушы сол сапа құрғырыңды көрмей отыр ғой. Айтпақшы, Үкімет отырысына келе жатқанда министрдің өзі де Kcell-дің кесірінен байланыссыз қалыпты. «Қазақтелеком» басшысы 10-15 минуттық техникалық ақау шыққанын айтып ақталған көрінеді. Әлбетте, қарапайым тұтынушы «Қазақтелекомның» басшысына (басқа да операторлардың қожайынына) телефон соға алмайды. Сондықтан шабан интернет пен сапасыз байланыс үшін әрмен қарай төлей бермек.

Ал Мусиннің Wi-Fi-ға қосылу арқылы интернетті үнемдеу туралы «ноу-хауына» келсек, мұндай үнемдеуді қазақстандықтар баяғыда меңгерген.

БАҒДАТ МУСИНШЕ «НОУ-ХАУ»: WI-FI-ҒА ҚОСЫЛЫП, ИНТЕРНЕТТІ ҮНЕМДЕҢІЗ!

қымбат екенін түсінейік. Үйге келген соң Wi-Fi-ға қосылу керек. Мәдениет, үнем мәдениеті болуы керек», – деп ақыл айтты министр. Оған салса, интернет те су сияқты сарқылатын ресурс. «Өйткені базалық станция шектеулі мобильді құрылғыны ғана қосады. Егер ол мөлшерден асып кетсе, байланыс баяулайды. Ал екінші базалық станцияны орнату үшін инвестиция қажет», –

деп тәптіштейді министр. Әлбетте, ол инвестиция тұтынушының, яғни сіз бен біз секілді жұмыр басты пенденің мойнына артылайын деп тұрғаны түсінікті. Қазір ақпарат құралдарында тамыз айынан бастап ұялы операторлардың бағаны көтеретіні туралы жарыса жазып

жатыр. Бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігі берген түсініктемеден түк те түсінсек бұйырмасын! «Біз бағаны өсіруге жол бермейміз» деп кесіп айтпайды.

Бір таң қалдыратыны, тарифті көтерген сайын ұялы байланыс пен интернет сапасы нашарлай түседі. Шет аймақтарды былай қойғанда, Астана мен Алматының «бір жерінде ұстайды, бір жерінде ұстамайды». Содан шығар, осы аптада Үкімет отырысынан кейін қыршаңқы журналистер Мусиннен соңғы уақытта интернеттің жиі нашарлайтыны және неліктен ол туралы алдын ала абоненттерге ескертілмейтіні туралы сұрады. Оған министрдің жауабы дайын: «Интернет сапасы бойынша қазіргі жағдайды алып қарасақ, заңнамалық түзетулер енгізуіміз керек шығар. Операторларды 5 минуттан артық істен шыққан

ӨЗБЕКСТАН: ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ ПРАГМАТИЗМ

АЛДАҒЫ ҚАЗАН АЙЫНДА ОРЫСТЫҢ «КӨГІЛДІР ОТЫНЫ» ӨЗБЕК ЖЕРІНЕ КЕЛЕ БАСТАЙДЫ. ӨЗБЕКСТАН ЭНЕРГЕТИКА МИНИСТРІ ЖУРАБЕК МИРЗАМАХМУДОВ ПЕН «ГАЗПРОМ» КОМПАНИЯСЫНЫҢ БАСШЫСЫ АЛЕКСЕЙ МИЛЛЕР АРАСЫНДА ӨТКЕН АЙДА ҚОЛ ҚОЙЫЛҒАН КЕЛІСІМШАРТ ОСЫНЫ КӨЗДЕЙДІ. ҚАЗАҚСТАН АУМАҒЫ АРҚЫЛЫ ЖЕТКІЗІЛЕТІН ГАЗДЫҢ КӨЛЕМІ ЖАРИЯ ЕТІЛГЕН ЖОҚ. ДЕГЕНМЕН САРАПШЫЛАР 2 МЛРД ТЕКШЕ МЕТР БОЛУЫ МҮМКІН ДЕЙДІ. ЕСЕП-ҚИСАП БОЙЫНША, ҚЫС МЕЗГІЛІНДЕ КҮНГЕЙДЕГІ КӨРШІМІЗГЕ ҚОСЫМША ОСЫНША МӨЛШЕРДЕ «КӨГІЛДІР ОТЫН» ҚАЖЕТ. ӘЙТПЕСЕ, БИЫЛҒЫ СУЫҚТАҒЫ ДІРДЕКТЕУ, АУЛАДА ОТ ЖАҒЫП, ТАМАҚ ПІСІРУ СЕКІЛДІ КЕЛЕҢСІЗ КӨРІНІС ТАҒЫ ДА ҚАЙТАЛАНУЫ МҮМКІН.

Әзін ғана емес, өзгелерді де отынның осы түрімен қамтып келген Өзбекстан бүгінде қуат көзін сырттан іздейді. Бұған кеніштердегі бұрын таусылмастай көрінетін ырғын қордың сарқыла бастауы себеп. 90-шы жылдары елде өндірілетін «көгілдір отын» көлемі 70 млрд текше метрден асып жығылатын. Қазір 53 миллиард шамасында. Бұл аз емес. Ішкі нарыққа жетеді (47 млрд текше метр). Бірақ қытай мен қырғыздағы тұтынушыларға газ беру жөнінде ұзақ мерзімге міндеттеме алған. Уәдеден тайқысаң, қомақты айыппұл төлейсің. «Сенімсіз серіктес» дейтін жаман атағы тағы бар.

Сондықтан тосын қадамға баруға тура келді.

Энергетика саласын зерттеп жүрген білікті маман, «Map`o» Зерттеулер бастамасы орталығының директоры Бахтиер Эргашев таяу жылдары осы 50 миллиардтық меже сақталса, осының өзі үлкен жетістік деп есептейді. Сарапшыға салсақ, таяу арада Сурхандария уәлаятындағы (облыс) «Тәуелсіздікке 25 жыл» сияқты ірі кеніштің табылуы екіталай. Бұған қоса, Арал теңізі маңында отынның мол қорына қатысты болжам да айқындала қойған жоқ. Бар. Бірақ күткендегідей емес.

Газ саласындағы ахуал Өзбек елінің үкіметінен тың шешім қабылдауды, энергетикалық

SARAP

прагматизмге бет бұруды көкейкесті міндет ретінде талап етіп отыр. Әсіресе, тұрғындар мен өндіріске жарық пен жылу беретін жеткілікті әрі тұрақты қуат көзімен қамтамасыз етуде алдымен «көгілдір отынға» басымдық беру қажет. Мұның себебі мынада: елде өндірілетін электр энергиясының 80 пайыздан астамы осы газдан алынады.

Энергетикадан сөз еткенде, барған сайын қарқын алған демографиялық өсімді де ұмытпаған жөн. Статистикаға жүгінсек, биыл Өзбекстан халқының саны 36 миллионнан асты. Салыстыру үшін айта кетейік, 2017 жылы көрсеткіш 29 миллион еді.

Халық санының артуы қосымша қуат қорын қажет ететіні белгілі. Рас, жаңғыртпалы энергия көздерін (ЖЭК), әсіресе, күн қызуын пайдалану бойынша бірқатар жобалар іске асырылып

райының қас-қабағына қарайды, күн мен жел бар кезде жарық пен жылу аласың, жоқ болса, қағыласың» дейтіндер де бар. Олардың уәжіне жүгінсек, тек күндіз ғана қуат беріп, қараңғы түскенде доғаратын күн стансасының жұмысын өзге жүйеге ауыстырып отыруға тура келеді. Осындай тұжырымды алға тартқандардың бірі – біз әлгінде жүгінген Б. Эргашев. Оның айтуынша, ең сенімді қуат көзі – жыл мезгіліне, табиғаттың тосын мінезіне қарамай, тәулік бойы тоқтаусыз энергия беретін атом электр стансасы. Ол өз елінде салынуы жоспарланған АЭС-те реактор екі емес, төртеу болуы тиіс деп есептейді.

Энергетика министрлігі мен «Газпром» арасында жасалған келісімді ғаламтордағы «жазғыштар» сан-саққа жүгіртіп жатыр. Әсіресе, «Мәскеуге

тәуелділік» туралы айтатындар көбейді. Батыс пен Ресей арасындағы текетірес өршіген сайын «Ахангаранцемент» зауытына салынған «санкцияның көкесі әлі алда» деп үрей туғызғысы келетіндер де бар. Ташкент саяси һәм ақпараттық

жатыр. Жалпы электр энергиясы өндірісіндегі оның үлесі 10 пайызға жетті. Салыстыру үшін айтсақ, бізде – 4,5 пайыз. Өзбектер бұл көрсеткішті 2030 жылға қарай 25 пайызға жеткізгісі келеді.

Жергілікті сарапшыларының бәрі энергияның осы түрін қолдай бермейді. Тіпті оны «сенімсіз, ауа

қоқан-лоққыға қарамастан, мемлекет мүддесін, халықтың қиналмай, жайлы өмір сүруін, тіршілігі энергетикамен байланысты өнеркәсіптің ақсамауын бәрінен жоғары қойып отыр.

Мақала басында әлгі келісімге сәйкес газ құбыры желісінің Қазақ даласы арқылы өтетінін

айтып өттік. Жобаның іске асуына Еуропадағы алып нарықтан тықсырылған Ресей де мүдделі. Бізге де тиімді. Әсіресе, терістік көршіміздің еліміздің аумағы арқылы Қытайға «көгілдір отын» жеткізуді көздейтін құбыр салынса. Құрылысын «Газпром» қаржыландыратын осы күретамырдың бір тармағымен еліміздің солтүстігі пен шығысындағы жұрттың үйіне газ келер еді. Дейтұрғанмен, атам қазақтың «Кісідегінің кілті аспанда» дейтін нақылын ұмытпай, энергетикалық тәуелсіздікке қол жеткізуді ойлаған абзал. Былтыр Президент Қасым-Жомарт Тоқаев елімізде тауарлық газ өндірісі көлемін арттыру жөнінде тапсырма берген. Қоры 1 млрд текше метрді құрайтын Рожков кеніші жыл соңында іске қосылмақшы. Демек әлеует жеткілікті. Тек батыс пен елдің қалған аумағына «Сарыарқа» сияқты күретамыр тартылсын дейік.

Срайыл
СМАЙЫЛ,
экономикалық
шолушы

Қазақ футболының аңызы, әйгілі футболшы Сейілда Икрамұлы Байшақов жалған дүниеден көшіп, Алматыда аңыз адамды ақтық сапарға аттандыру рәсімінде көптеген естеліктер айтылды. 1950 жылы 28 тамызда Жамбыл қаласында өмірге келіп, саналы ғұмырын ел спортын өркендету жолына арнаған тұлғаны есімі ешқашан өшпейді. 17 жасында жамбылдық футбол клубына қабылданып, кейін талантымен дараланған футболшы әйгілі «Қайрат» футбол клубына шақыртылады. Он жыл алматылық клубтың сапында доп тепкен Сейілда Байшақов КСРО чемпионаттарында 300-ге жуық матчқа қатысып, 11 гол соқты. Жеті жылдай «Қайраттың» капитаны атанды. Кеңес одағы чемпионатының жоғарғы тобында 225 ойынға қатысып, жеті гол соққан. «Қайраттың» үздік ойыншысы атағын да иеленді. КСРО құрамасына қабылданған Сейілда Байшақов екі рет ресми матчқа қатысып, басынан аяғына дейін ойнап шықты. 1978 жылы өткен әлем чемпионатына іріктеу кезеңінде қазақтың да баласы КСРО құрамасы сапында доп тепті.

КСРО спорт шебері, Қазақстанның еңбек сіңірген жаттықтырушысы Сейілда Байшақов спорттық мансабын аяқтаған соң Қазақстан футбол федерациясының вице-президенті болды. Ел спортын өркендету жолында елеулі еңбек сіңірді. Қазақ футболын өркендетуге әлі де үлесін қосар еді, амал қанша, жетпіс үш жасқа таяған шағында дүниеден озды.

Таяуда Сейілда Байшақовтың есімін Алматының Орталық стадионына беру керек деген мәселені жазушы, журналист Несіп Жүнісбайұлы көтеріп, редакциямызға ұсынысын жолдады.

ОРТАЛЫҚ СТАДИОНДЫ СЕЙІЛДА БАЙШАҚОВТЫҢ АТЫМЕН АТАУ КЕРЕК!!!

«АҢЫЗ ФУТБОЛШЫ, ҚАЗАҚ СПОРТЫНЫҢ, ОНЫҢ ІШІНДЕ ФУТБОЛДЫҢ ҚАРАҒАЙДАЙ ҚАРА НАРЫ АТАНҒАН СЕЙІЛДА БАЙШАҚОВТЫ МӘҢГІЛІК МЕКЕНІНЕ ҚОНДЫРҒАНЫМЫЗҒА ДА БІРШАМА УАҚЫТ ӨТІПТІ.

Диірменнің тасындай зыр айналған шіркін уақытқа тоқтам жоқ. КСРО құрама командасына алынған тұңғыш қазақ футболшысы Қазақ футбол өнерін әлемдік деңгейде насихаттай алған Сейілда енді қайта оралмайды бізге. Бірақ оның өшпес аты қалды. Аяқдоптағы аңыз боп айтылар шеберлігі қалды. Қазақстан футболын өркендету жолында төккен өлшеусіз тері қалды. Ғажап футболшы, кереметтей

азамат, талассыз қайраткер, арадан қыл өтпеген досым Сейілдамен қоштасу жиынында мен айтқан сөздің тобықтай түйіні мынаған саяды: Сейілда Байшақов бүкіл спорттық ғұмырын өткізген Алматыдағы орталық стадионға есімін беру керек.

Мен бұл қысқа болса да шын жүректен шыққан ұсынысымды Үкімет басшысына, мәдениет және спорт министріне, Алматы қаласының әкіміне, футбол федерациясының президентіне жолдаймын!

КСРО құрама командасында ойнаған тұңғыш қазақ футболшысы бұл құрметке әбден лайық!

Несіп ЖҮНІСБАЙҰЛЫ,
спорт журналисі, жазушы,
спорт қайраткері

таяқтың екі ұшының бірі басыңа тиетіндей мақтангерлік, уақытша ғана, бір жақты мәні бар дүние болатын.

Енді бұл екіұшты пікірді есі дұрыс адам айтпайды. Керісінше, жаһандану заманында, нарық жағдайында ұрпақты еңбекқорлыққа, бизнес шеберлігіне баулу мәселесі өте қажетті іс болып отыр. Шетел асып, со жақта табысы көп қара жұмыстың неше түрін істеп, туған отбасына әжептеуір қаржы жинап, оған баспана сатып алып, немесе жеке үй тұрғызып алдым деген жастар аз емес. Мемлекет

ТАБЫС ІЗДЕП ШЕТЕЛ АСҚАНДАР НӘПАҚАСЫН ТАБАДЫ

Уақыт қалай зуылдаса, өмір құбылыстары да шапшаң өзгеруде. Кеше айтқан пікір бүгін басқаша құбылуы әбден мүмкін. Осы жазбаның үстінде Түркияда, атақты Анталияда теңіз жағалауында демалып жатқан бір таныс кісі: «Білесің бе, біз орналасқан отельдің алдында Шымкент-Түркістанның нөмірін тағып алған үш автокөлік тұрады. Бәріміз таңғалдық! Бұл қымбат автокөліктерді осы алыс елге қалай жеткізгені де керемет емес пе? Біздің жігіттер мықты, ә!» деп хабарласты. Бұған не дейміз? Байлық не істетпейді? Екінші жағынан «супермақтангерлікке кеткеніміз бе?» деп те ойланып қалдық. Ал күнін көре алмай, екі қолға бір жұмыс таппай, абдыраған жастардың қалың тобы қиыр-қиырға, шетел асып, қиындықтарды басынан өткеріп жатқанын мына оқиғамен қатар қойып, салыстырып қарасаңыз, қандай ой тууы мүмкін, ә! «Біреу

тойып секіреді, біреу тоңып секіредінің» кері. Әлеуметтік желіде желдей ескен ақпаратта «Қазақ жастары Англияға қырыққабат теруге ағылып жатыр. Канадаға да жұмыс іздеп баруда. Ал Оңтүстік Кореяда жұмыс істеуші қазақстандықтар мыңдап саналады» деген жазбалар жиі жарияланады. «Әне, тұманды Альбионға бір атақты спортшы да қырыққабат жинау науқанына барыпты» деген су жаңа ақпаратқа көзің түседі. Сөз басында уақыт безбені туралы айтып қалдық. Есіңізде ме, біраз жыл бұрын бір экс-министр көрші елдің қыздарынан таба алмағанынан шетел асып, әжетхана тазалап жүр, дегендей әпербақандық сөз айтып масқара болған. Тағы бір әріптесіміз төрде отырған кісіге көпшік қойғаны соншалықты «қазір әр қазақтың үйінде екі-үш өзбек, қырғыз жігіттері жалданып жұмыс істейді» деп абайсызда артық айтып еді. Бұл қаншалықты шындық болса да,

басшысы «Мәселен, кейбір көрші елдердің жастары шетелдерге барып, белсенді түрде кәсіппен айналысады, дүкен ашады, ұлттық тағамдарын дәріптейді, қысқасы, нәпақасын табады. Осындай әрекеттерден біздің жастарымыз да үлгі алса, жаман болмайды. Әрине, бұл елден кетіп, еңбек ет деген сөз емес. Әр мәселені әбден саясиландырып, бос сөз құмай, қол қусырып қарап отыра бермей, нақты жұмыспен қаражат әкелетін заңды іспен шұғылдану керек деген сөз» деп атап көрсеткен еді. Біздің елден көп адам жұмыс іздеп баратын Оңтүстік Кореяда бес жыл жұмыс істеп қайтқан құрылысшы Нұрлан есімді жігіттен «Бес жылда қандай табыс таптың?» деген сұраққа «Бес жылда тапқан табысыма бес балам және әйеліміз, бәріміз бірге тұрып, жайлы өмір сүруге қолайлы жеке тұрғын үйді Алматы іргесіндегі «Іргелі» деген ауылдан салып алдым. Ескілеу болса да,

жеңіл автокөлігім есік алдында тұрған алғашқы тұлпарым» дейді. Тағы бір үйреншіктілеу сауалға байланысты «Ай сайынғы еңбекақым біздіңше 1 млн теңгеден кем болған емес. Тәулігіне біздегідей 8 сағат емес, 12-14 сағатқа дейін жұмыс істеген кездерім көп болды. Алла жар болып, бес жылда денсаулығым сыр бермеді, қиын жұмыс пен өзгеше еңбек тәртібінің бәріне шыдадым» деген-ді. Шетелдің аты шетел, өз менталитеті, өз тәртібі бар. Ең бастысы, заңмен өмір сүруді үйретеді. Әлбетте, шетел асып жұмыс істегендер

ТАБЫС ІЗДЕП ШЕТЕЛ АСҚАҢДАР НӘПАҚАСЫН ТАБАДЫ

үшін туындайтын сұрақтар мен мәселелер де бар. Бұл жөнінде және басқа да назарда тұруға тиісті тақырыптарға байланысты біз белгілі тележурналист, Оңтүстік Кореяда екі жыл тұрып жұмыс істеп қайтқан Ирина Киммен арнайы әңгімелескенбіз. Ирина – Сыр өңірінде қазақ ағайындардың ортасында өскен кәріс қызы. Қазақшаға судай. Шығармашылық еңбек жолын «Қазақстан-Тараз» телеарнасында (қазіргі JAMBUL) редактор болып бастаған. Бірнеше тележобаның жүргізуші-редакторы болған. Қазақстан халқы Ассамблеясының мүшесі ретінде қоғам белсендісі республика жұртшылығына танымал. «Мен Оңтүстік Кореяға өмірімдегі дағдарысты күйзелістен арылу үшін кетіп қалдым. Есесіне қаржылық жағдайымды реттеу үшін керек болды», – дейді Ирина өзі тән ашық мінезбен, –Қазақстанда тұратын кәріс ұлтының өкілдері үшін Кореяға

жұмыс визасы қарастырылған. Жоғары білімі барларға бес жыл, дипломы жоқ болса үш жылдық визасы бар. Мен бір ай ішінде визаға қажетті құжаттарымды әзірлеп, Корея елшілігі арқылы жұмыс визамды жасадым.

Бұл сапар Тараз қаласында тұратын кәрістің қайсар қызының Оңтүстік Кореядан бірнеше туысқандарын табуға сеп болып, бір әпкесі оны Ансан қаласына өзіне шақырады. Ансан Сеулден 30 шақырым жердегі ірі өндіріс кәсіпорындары шоғырланған қала екен. Қалада орыс тілді ТМД елдерінен келген кәрістер, орыстар, қазақтар және өзбектер тұрады дейді. Жұмыс визалары бар шетелдіктер ID карталар жасауға міндетті. Біздің сұхбаттасушымыздың айтуынша, Кореяда жұмыс биржалары бар. Мысалы, бір көшеде жүздеген кеңселерде жұмыс табуға болады. Басты талап: жас ерекшелігі, виза, тіл білуі. Жұмыс орындарында

кәріс тілін білетін орысша сөйлейтін адам болады.

Ирина автокөліктердің ішіндегі от беруші бөлшектер (свеча) шығаратын зауытта Малайзия, Өзбекстан және Ресейден келген құрбыларымен жұмыс істеген. Жамбыл облыстық телеарнада жұмыс істеген кезде айлығы 120 мың теңге болса, ал Кореяда жалақысы 2 мың доллар болыпты. Айына 350 долларға пәтер жалдап тұрған көрінеді. Ал бір жылдан кейін кәріс тілінде еркін, жатық сөйлейтін дәрежеге жеткен соң тек қана кәрістер жұмыс істейтін зауытқа ауыстым дейді. – Қанша дегенмен туған жеріңді, қазақша сөйлегеніңді сағынасың ғой. Қазақша сөйлеп тұрған жастарды көрсем, соларға қарай тұра жүгіретінмін. Бес қазақ баласын жұмысқа орналасуына көмектестім. Қазір Кореяда шамамен 20 мыңнан қазақстандық жұмыс істейді, ол жылдан жылға көбейіп барады.

Менен ылғи «Қазақстандықтар о жақта қалай жұмыс істейді?» деп сұрайды. Шынымды айтсам, мұрын қанайтындай жұмыс жоқ. Мен өзімді күшті адаммын, өте жедел қимылдағанды жақсы көремін. Алайда зауытта 60 жастағы апайдың менен озып кеткенін көріп, қайран қалдым. Жергілікті адамдар жұмысын өте тиянақты, аса ұқыпты, таза атқарады. Өкінішке қарай, біздің елден барған кейбір жастарға жалқаулық пен ішімдікке құмарлық тән. Көзбен көргенімді айтып отырмын. Заңсыз жұмыс істеу, Оңтүстік Кореяға барып ақша табу көкейкесті болып отыр. Заңсыз барғандарда жұмыс берушілер қуана-қуана қарсы алады. Себебі, сұранысқа сай ұсыныс бар. Миллион теңге жалақы алуға мүмкіндігі бар адамдар мұндағы 150-250 мың жалақысын тастап, әрине, мол табысқа қарай жүгіреді. Мен онда түрлі мамандық иелерін көрдім. Әрине, туған жерінде шалқып-тасып өмір сүрген адам шетелге сабылып, қымтырылып, бала-шағасынан алыстап несі бар, сол баяғы табысы молдау жұмыс іздейді. Ол кісілердің арасында ірі сауда дүкені басшысының орынбасары, заңгер, бұрынғы полиция қызметкері, мұғалім де кездеседі... осылай жалғасып кете береді. Жас шамасын айтсақ, 70-тегі бір кісі де зауытта жұмыс істейді», – деп еске алады.

Осы арада Иринадан шетелде жүріп, қыздардың жергілікті кәрістерге тұрмысқа шығатыны жайында ақырын ғана сұрағанымызда, иә, ондай оқиғалар бірді-екілі бар екенін жоққа шығармады. Өзіне де ұсыныс болғанын жасырмады. Бірақ басқа менталитет, дағды деп қабылдамаған. Ал Кореяда болған екі жылда сол елдің табиғатына, адамдарына үйрену, жылылықты сезіну, мол қаржы табу және

өмірлік серігіне жолығу және туған елім Қазақстан деп сүйінуді адам ғұмырын құрметтеудің дәстүрлі жолы және жақсы өмір үшін адал еңбек етудің құндылықтары деп санайды. Жер дүниені көрген жақсы, өз Отаның алдында азаматтық жауапкершілікті әрдайым сезіну одан да жақсы. Кореяда ол өзін психологиялық, моральдық жағынан күшті екенін сезінгенін айтады. Олай болмасаң, бейтаныс елде жүріп, тұру қиынға соғады. Алыста жүріп абырой табу аса қастерлі қасиет болмақ.

Бүгінде өмірлік тәжірибесі мен ұстанымы бар И. Ким екі ел арасында жұмыс визасы, еңбек келісімшарты туралы мәселе шешілгенін қалайды. Сонда адамдар заңды бұзбай, жұмыс істер еді дейді. Амалсыздан туристік, бизнес, медициналық визалар, болмаса К-ЕТА арқылы визасыз кіруге электронды құжат жасатады екен.

Біздің кейіпкеріміз қазір отбасымен Астанада тұрады. Біз білетін және білмейтін Кореяға виза жұмыстарымен айналысады.

Сонымен, жүрек қалауымен, тұрмыс қажеттілігімен шетелге барып жұмыс істеудің өзіндік жон-жосығы мен тәртібі бар. Ең бастысы – сол елдің заңын сыйлау. Еңбек ету. Табатын жеке пайдасы мен тиімділігі қаншалықты болуы әркімнің өз қолында. Күш-қабілеті, тәжірибесі мен ақыл-ойына да қатысты. Дүние жүзінде осындай

алыс-беріс, қарым-қатынас, адам күшін пайдалану, мол табысқа ұмтылу қалыпты үрдіске айналған. Бұл орайда адамдар үшін табыс табу пейілі мен деннің саулығы қатар тұруы аса маңызды. Сондай-ақ жүрдек уақытқа сай дамыған шетелдерден біздің жарамды, іскер жігіттер кәсіп ашып жатса, ол да табыстың көзі болар еді. Бизнесті дамытудың жолы сан тарау. Жақсы қасиеттерінің жұғысты болуы да заман заңдылығы. Мұны да үйренуіміз керек.

Әртүрлі мемлекеттерде науқандық жұмыс па, басқа ма, өз кәсібі мен нәсібіне сай жұмыс істеуге құлықты азаматтарымызға қазақтың «Атың барда жер таны» дегенінен гөрі, «Жеті өлшеп, бір кес» деген мақалын бірінші кезекте арнау орынды әрі дұрыс шығар. Бұл да сынақ қой.

**Мейрамбек
ТӨЛЕПБЕРГЕН,**
қоғам
қайраткері

НЕГЕ СОЛТУСТІК ҚАЗАҚСТАНДА ОСЫНДАЙ АТАУМЕН ЕЛДІК ШАРА ӨТКІЗБЕСКЕ? ӘРИНЕ, ӘН АЙТЫП, БИ БИЛЕУ ҮШІН ЕМЕС, КЕҢ БАЙТАҚ ЖЕРІМІЗДІҢ КИЕСІН СЕЗІНІП, ТАМЫРЫ ТЕРЕҢ ЕЛІМІЗДІҢ РУХАНИ БАЙЛЫҒЫН, МӘДЕНИЕТІН ЖАҢА БУЫНҒА, ӘЛЕМГЕ ТАНЫТА ТҮСУ ҮШІН!

ҚЫЗЫЛЖАРДЫҢ АРҒЫ-БЕРГІ ТАРИХЫН, ҚАҺАРМАНДЫҚ ПЕН МӘРТТІКТІ ТЕҢ БЕЙНЕЛЕГЕН ӘДЕБИЕТІ МЕН ӨНЕРІН ТӘУЕЛСІЗДІК МҰРАТЫНАН НЕМЕСЕ СОЛ ЖОЛДАҒЫ КҮРЕС ПЕН ЕҢБЕКТЕН БӨЛІП ҚАРАУҒА ӘСТЕ БОЛМАС. ОСЫ ОРАЙДА БАРША ӘЛЕМ ҰСТАЗ ТҮТҚАН АРИСТОТЕЛЬДІҢ «ТАРИХТЫ ДӘЛ БЕЙНЕЛЕУГЕ ҒЫЛЫМНАН ГӨРІ ПОЭЗИЯ ҚАУҚАРЛЫ» ДЕГЕН ДАНАЛЫҒЫН ЕСТЕ ҰСТАҒАН ЖӨН.

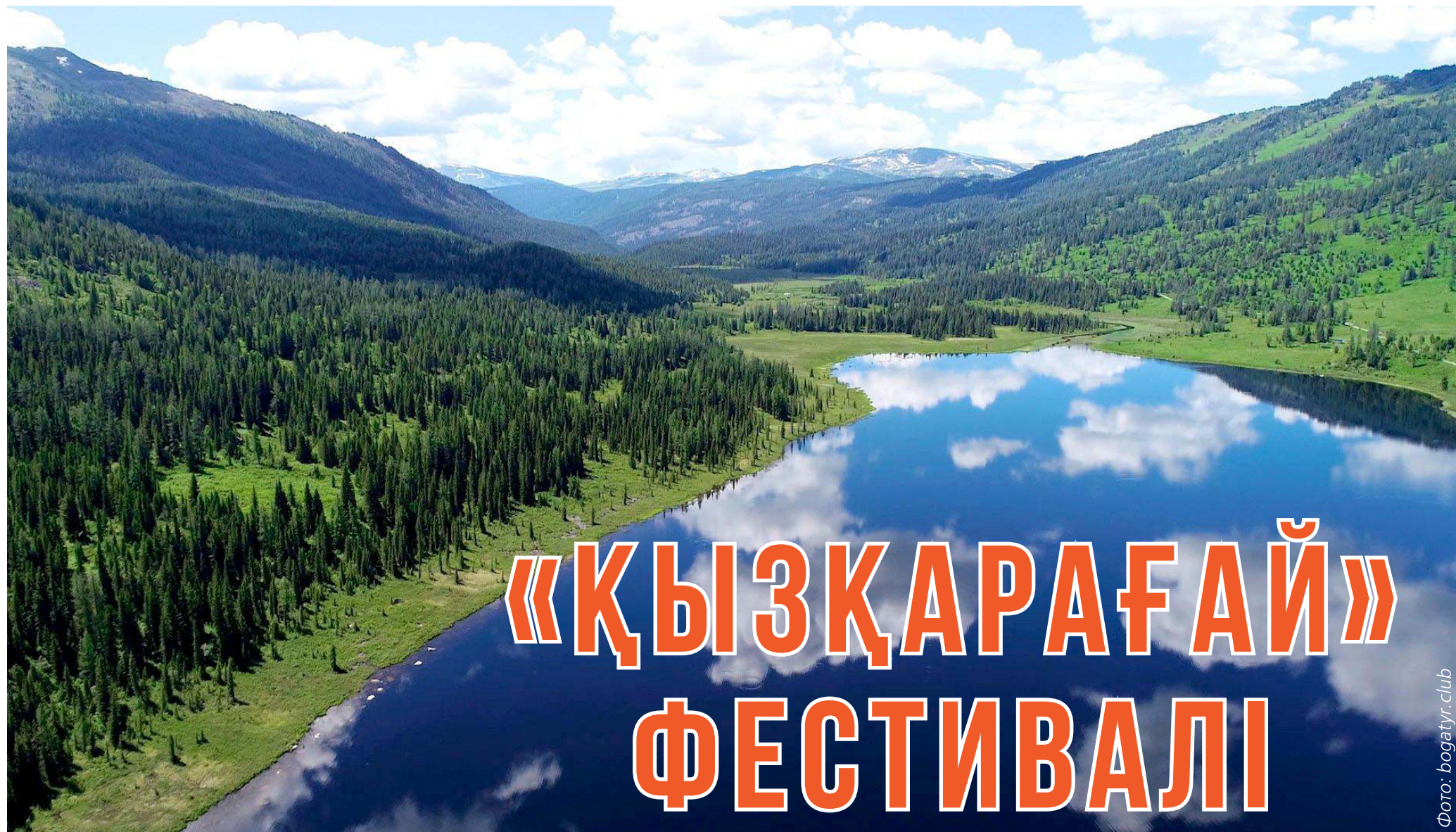

Фото: bogatyr.club

Сонымен, неге «Қызқарағай» фестивалі?

Бұл қазақы атаудың қайта жаңғыруы дүйім ел есінде жатталып қалған әдемі әннің шығу тарихымен байланысты. Атап айтсақ, қазақ әдебиетінің классигі, ұлттық сөз өнерінің шебері Ғабит Мүсірепов ақыл-парасатына, көркемдік танымына тікелей қатысты.

Туған жерге барған бір сапарында жазушы көзі қайың-қарағайлы алқап ішінде «менмұндалап» тұрған ерекше сұлу ағашқа түседі. Талай заманнан бері өсіп тұрған қарағай тағдырын да тұспалдап айтады. «Сәукелесі бар, қос етек, бүрмелі көйлек киген қазақ қызындай екен» деп суреттеп береді. Сол сәтте жазушы

жанындағылардың есінде қалсын дегендей әлгі сұлу бітімді ағашқа «Қызқарағай» деп ат қояды.

Араға уақыт салып сол қайыңды-қарағайлы алқапқа Ғабең еріп ақиық талантты інілері – ақын Мақсұтжан Әубәкіров пен композитор Жоламан Тұрсынбаев бара қалады. Сол сәтті сапардан кейін жазушының ғана емес, тұтас өнерсүйер қауымның көңілінен шыққан әсем ән дүниеге келеді. Ол әнді радиодан тұңғыш рет дүние жүзі бұлбұлға теңеген әншіміз Бибігүл Төлегенова

ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІНІҢ КЛАССИГІ, ҰЛТТЫҚ СӨЗ ӨНЕРІНІҢ ШЕБЕРІ ҒАБИТ МҮСІРЕПОВ ТУҒАН ЖЕРГЕ БАРҒАН БІР САПАРЫНДА ҚАЙЫҢ-ҚАРАҒАЙЛЫ АЛҚАП ІШІНДЕ «МЕНМҰНДАЛАП» ТҮРҒАН ЕРЕКШЕ СҰЛУ АҒАШҚА КӨЗІ ТҮСЕДІ. ТАЛАЙ ЗАМАННАН БЕРІ ӨСІП ТҮРҒАН ҚАРАҒАЙ ТАҒДЫРЫН ДА ТҮСПАЛДАП АЙТАДЫ. «СӘУКЕЛЕСІ БАР, ҚОС ЕТЕК, БҮРМЕЛІ КӨЙЛЕК КИГЕН ҚАЗАҚ ҚЫЗЫНДАЙ ЕКЕН» ДЕП СУРЕТТЕП БЕРЕДІ. СОЛ СӘТТЕ ЖАЗУШЫ ЖАНЫНДАҒЫЛАРДЫҢ ЕСІНДЕ ҚАЛСЫН ДЕГЕНДЕЙ ӘЛГІ СҰЛУ БІТІМДІ АҒАШҚА «ҚЫЗҚАРАҒАЙ» ДЕП АТ ҚОЯДЫ.

орындайды. Сөйтіп шығарма туа салысымен түрлі бәйгеде оза шауып, бірден алтын қорға енеді.

Жаңа туындының авторы – сол кезде жас кәсіби композитор, бүгінде Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Жоламан Тұрсынбаев есімі халық аузына ілінеді. Заманында Шәмші Қалдаяқов, Әблахат Еспаев, Ескендір Хасанғалиев, Сейдолла Бәйтереков, Кеңес Дүйсекеев сынды бірегей тұлғалармен қанаттаса жүріп, ұлтымыздың өнерін дамытуға атсалысқан тұлға шығармашылығында дәстүрлі халық музыкасы мен классика қатар өрілген. Бүгінде аға буын композитор қатарындағы тұлғаның

Бәлкім, бұл қасиет сөз зергері Ғабит Мүсіреповтің «Елің үшін мақтан, елің үшін қайғыр» деген даналығын терең түсінгеннен шығар. Қайткенде де, шығармашыл адамдар елдің өткені мен бүгініне, тіпті келешегіне бейжай қарай алмайды.

Өздеріңізге мәлім, қазір солтүстіктегі оқу орындарына, еңбек ұжымдарына өзге өңірлерден жастардың көбірек баруы қажеттігі жиі көтеріледі. Мысалы, осы өңірде спорт және дене шынықтыру мамандарын даярлауды жолға қою да маңызды

ҚАЗІР СОЛТҮСТІКТЕГІ ОҚУ ОРЫНДАРЫНА, ЕҢБЕК ҰЖЫМДАРЫНА ӨЗГЕ ӨҢІРЛЕРДЕН ЖАСТАРДЫҢ КӨБІРЕК БАРУЫ ҚАЖЕТТІГІ ЖИІ КӨТЕРІЛЕДІ. МЫСАЛЫ, ОСЫ ӨҢІРДЕ СПОРТ ЖӘНЕ ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ МАМАНДАРЫН ДАЯРЛАУДЫ ЖОЛҒА ҚОЮ ДА МАҢЫЗДЫ ДЕП САНАЙМЫЗ. ЕЛДІ БІРІКТІРЕТІН ӨНЕР БАЙҚАУЛАРЫ МЕН СПОРТ ЖАРЫСТАРЫН ҚЫЗЫЛЖАР ӨҢІРІНДЕ ӨТКІЗУ ДЕ АСА ӨЗЕКТІ. ӘЙТПЕСЕ, ОСЫНДАЙ ШАРАЛАР ОҢТҮСТІК ПЕН БАТЫС ӨҢІРЛЕРІ ЕНШІСІНЕ ТЕЛІНГЕНДЕЙ ӘСЕР ҚАЛДЫРАДЫ.

елорда (Алматы әлеуеті де бар) мен облыстың бірлескен ғылыми археологиялық, этнографиялық, фольклорлық жобаларын жүзеге асыру – кезек күттірмейтін елдік жұмыс. Сонда «Тату үйге тақсірет жуымайды» дегендей, пиғылы бұзықтар мен арандатушылар іргесін аулақ салары да сөзсіз.

басқа да әндері елге және шетелге танымал. Өнер сүйер қауым оны симфониялық шығармалары – күй-симфониясы, алыт пен электрлі органға арналған концертті, «Байқоңыр баспалдақтары» ораториясы, «Абылай ханның ұлы ісі» кантатасы арқылы жақсы біледі. Сондай-ақ ол Абай, Біржан сал шығармаларын оркестрге түсіріп, Мағжан Жұмабаевтың «Батыр Баян» поэмасына музыкалық шығарма арнаған.

деп санаймыз. Елді біріктіретін өнер байқаулары мен спорт жарыстарын Қызылжар өңірінде өткізу де аса өзекті. Әйтпесе, осындай шаралар оңтүстік пен батыс өңірлері еншісіне телінгендей әсер қалдырады. Сонымен бірге Солтүстік Қазақстанда мәдени ошақтардың мазмұнына, облыстық, аудандық музейлердің экспозицияларына тәуелсіздік талабына сай қайта қарау, этнобірлестіктер жұмысына бітімшіл, бүтіншіл сипат беру,

«Қызқарағай» фестивалі ел мен жер тұтастығына, тарих пен мәдениет сабақтастығына ықпал ететін бірегей жоба болады деп үміттенеміз.

ДАРХАН МЫҚБАЙ, МЕМЛЕКЕТ ҚАЙРАТКЕРІ

СӨЗТҮЗЕР

**ЖЕТЕКТЕП
САЛҒАН ТАЗЫ****МЫСАЛ:**

Жетектеп салған
тазы түлкі алмайды.

Тұрақты тіркес
құрамындағы
сөз басқа сөзбен
алмастырылып,
фразеологизм
құрамы өзгертілген.
Қазақ ит жүгіртіп,
құс салады. Ит
қосып қуады.
«Ит салдым»
деп айтпайды.
Сондықтан

фразеологизм
құрамындағы
қосу етістігін
салу етістігімен
алмастыруға
болмайды.

ДҰРЫСЫ: Дұрысы:
Сүйреп (жетектеп)
қосқан тазы түлкі
алмайды.

«СӨЗТҮЗЕР».

Қате қолданыстар
сөздігінен

Қазақстанда
30 ЖЫЛ

**Табысты серіктестікке
30 ЖЫЛ**

Болашаққа бірге ұмтыламыз

Біз 1993 жылы Қазақстанмен әріптестік орнатқан алғашқы халықаралық энергетикалық компаниялардың бірі болдық. Сол кезден бастап "Шеврон" прогресті алға бастырған алып қуаттың көзіне айналды.

Отыз жылдық тарихы бар стратегиялық серіктестік барысында біз мыңдаған жұмыс орындарын ашып, отандық тауарлар мен қызметтерді пайдаланып, жергілікті мамандарды жетілдіруге күш салу арқылы Қазақстан экономикасының дамуына айтарлықтай үлес қостық. Осы уақыт аралығында Қазақстан әлемдік энергетикалық державаға айналды.

Бүгінгі таңда "Шеврон" Қазақстанмен табысты ынтымақтастығының 30 жылдығын мақтанышпен атап өтуде. Біз адамдардың өмірін жақсартуға, әлеуеттерін арттыруға және болашаққа бірге қадам басуға дайынбыз.

Толығырақ ақпарат <https://www.chevron.com/worldwide/kazakhstan> сайтында

**the
human
energy
company**

**Бас редактор —
директор
Срайыл СМАЙЫЛ**

Гүлнар АХМЕТОВА
Бас редактордың
орынбасары

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

Ғалия ҚАЛИЕВА
дизайнер/фотосуретші

Кәмшат ТӨЛЕШОВА
офис-менеджер

Қуаныш НҰРДАНБЕКҰЛЫ редактор
Мақпал НОҒАЙБАЕВА редактор
Айдос ҚҰСАЙЫНҰЛЫ
продюсер-менеджер

МЕНШІК ИЕСІ: «Аманат Медиа» ЖШС
Бас есепші Расима ӘКІМБЕКОВА

Редакцияның мекенжайы:
050012, Алматы қаласы, Мәуленов, 85 үй,
№83 кеңсе, 5-қабат
(Бөгенбай батыр көшесінің қиылысы)
Телефондар: 8(727) 272-43-39; 272-43-25
Бухгалтерия: тел.факс: 8(727) 272-46-22 (жарнама бөлімі)